

РИЗОМАТИКО-НОМАДИЧНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ СІТКИ ЖИЛЯ ДЕЛЬОЗА

К.С. Гончаренко

аспірантка НПУ ім. М. Драгоманова, Україна, м. Київ

Agneshka13@yandex.ru

Анотация

Екатерина Сергеевна Гончаренко. Ризоматико-номадическият аспект на концептуалната мрежа на Ж.Дельоз. В статията се анализира ризоматико-номадическият аспект на концептуалната мрежа на Ж. Дельоз и тия възможности, които се откриват пред философията при помощта на тези концепти. Символът на „коренището“, като ризома, възниква в ракурс, най-изгоден за философията и историята на философията в частност. Ризомата лишава философията от универсализъм, от отъждествяване, но фиксира връзката на хетерогенността, множествеността, равноправието на различните гледни точки. Коренището, като образно изражение на движението на мисълта, възниква в противовес на образа на дървото, главен признак на който се явява „йерархията“: корен, ствол, листа; за него не е важен пункт връзката на една част с друга. Във философското пространство това се изразява с полифонията на гледните точки, на различните позиции, които имат право на равноценно съществуване, но не претендират за фундаментален универсализъм с потенциално единствена възможна истина.

Образумането на йерархия във философското пространство – това е формиране на власт, във всички нейни проявления и във всички сфери с помощта на структурно-системно „консервиране“ на теоретизираните, мислителни конструкти, които се явяват продукт на репрезентацията и изкуствения, неосъзнат отказ от свободната игра, което като цяло норушава нейния централизиран ред. Номадическото философстване, което ризоматически се разпъзва, е способно да преодолее подобни явления: такова философстване нивелира властта, разрушава нейните планове. Това е „бунт“, ориентиращ се на свободните правила, съставляващи маниера и начина на живот. Нарушението на (философската) системност може да приведе до „номадизъм“, което като цяло свидетелства за това, че норма се явява не структурата, а нейното нарушаване, не системата, а нещо извънсистемно. Номадизмът е свободна недоизказаност, повторно разглеждане на въпросите с по-нататъшно отчитане на „прескачанията“, с провеждането на паралели, които откриват нови възможности пред философията.

Ключови думи: концепт, ризома, номадизъм, шизоид, машина на желанията, симулакър

Аннотация

Екатерина Сергеевна Гончаренко. Ризоматико-номадический аспект концептуальной сетки Ж.Делеза. В статье анализируется ризоматико-номадический аспект концептуальной сетки Ж.Делеза и те возможности, которые открываются перед философией при помощи этих концептов. Символ «корневища», как ризомы, возникает в наиболее выгодном ракурсе для философии и истории философии в частности. Ризома лишает философию универсализма, отождествления, но фиксирует связи гетерогенности, множественности, равноправия различных точек зрения. Корневище, как образное выражение движения мысли, возникает в противовес образу дерева, главным признаком которого является «иерархия»: корень, ствол, листва; для него не важен пункт связи одной части с другой. В философском пространстве, это выражается полифонией точек зрения, различных позиций, которые имеют право на равноценное сосуществование, но

не претендуют на фундаментальный универсализм с потенциально единственной возможной истиной.

Образование иерархии в философском пространстве – это формирование власти, во всех ее проявлениях, и во всех сферах с помощью структурно-системного «консервирования» теоретизированных, мыслительных конструктов, которые являются продуктом репрезентации и искусственного, неосознанного отказа от свободной игры, что в целом нарушает ее централизованный порядок. Номадическое философствование, которое ризоматически расплзается, способно преодолеть подобные явления: такое философствование нивелирует власть, разрушает ее планы. Это «бунт», ориентирующийся на свободные правила, составляющие манеру и образ жизни. Нарушение (философской) системности может привести к «номадизму», что в целом свидетельствует о том, что нормой является не структура, а ее нарушение, не система, а нечто внесистемное. Номадизм – это своеобразная недосказанность, повторное рассмотрение вопросов с дальнейшим учетом «перепрыгиваний», проведение параллелей, которые открывают философии новые возможности.

Ключевые слова: концепт, ризома, номадизм, шизоид, машина желаний, симулякр

Abstract

Kateryna Goncharenko. Ryzomatyc-nomadic conceptual analysis grid Gilles Deleuze. This article analyzes the rhizomes and nomadism as the main concepts of philosophy G. Deleuze and the opportunities opens to philosophy through this concepts. The symbol rhizomes, appears in the best perspective for philosophy and the history of philosophy in particular, because it deprives philosophy universalization, identifying and fixing the relationship in the form of heterogeneity, diversity, equality of different perspectives. Rhizomes as shaped mouthpiece of the movement of thought, there is in contrast to the image of the tree, the main feature of which is the «hierarchy»: the root, stem, crown. For him, no matter where the point of contact of one part to another. In philosophical space is manifested in the form of polyphony perspectives, different positions, eligible for equivalent coexist but are not intended to fundamental universalism with potentially only possible truth.

Creating hierarchy in philosophical space - is an attempt installation power, using structural and systematic «canning» theoretical constructs of thinking, arising from representation and artificial, unconscious denial of free play that gives its centralized procedure. Nomadic philosophizing that is spreading like rhizomes, can deny the power of anything that destroys her plans. This «revolt», which is based on arbitrary, often similar to the artwork rules that make up the style of the existence or lifestyle. Violation of consistency can give «nomadism» («nomadic life rhizomes») must prove that there is not a normal structure, and its violation, not a system, but something exogenous.

Key words: concept, rhizomes, nomadism, schizoid, machine desire simulacrum

Вступ. В творчому доробку Жюльє Дельюза, з-поміж концептів: parkours («пробіг-ковзання»), survol (площинний рух думки), aliquid («поверх-буття»), plan (план), entre-temps («між-часовість»), pli (згин), repli (згинання), depli (розгинання), simulacrum (симулякр), fantasma, defference та distinction виокремлюються концепти ризоми чи корневища, а також номадизму.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у сучасній західній філософії існує інтерес до конструювання все нових форм філософських побудов. Саме тому є актуальним наукове вивчення існуючих концептів, зокрема «ризоми» та «номадизму», що відкривають горизонт для пошуку нових підходів до розв'язання проблем сучасності (тим більш, що ці концепти відіграють роль методологічної настанови).

Мета й завдання дослідження полягають в тому, щоб проаналізувати ризомо-номадичну складову концептуальної сітки в філософському доробку Ж. Дельоза. Оскільки, дані концепти, в подальшому, можуть слугувати методологічною базою для нових пошуків.

Виклад основного матеріалу. Ризома, в першу чергу, постає символом нового типу культури [10], а також нового стилю життя та поведінки людини (на чому наголошує й А.Кроукер). Ризома протиставляється дереву, його корінню, а саме дерево Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі виводять в ряд символів «бінарної» системи світу з її тотальністю. Символ дерева, на думку авторів, є шкідливим, і тому вони пропонують відмовитися від аналогій та моделей пов'язаних з ним. Множинне як принцип ризоми і філософії в цілому, на думку Ж.Дельоза та Ф.Гваттарі, мало просто констатувати: множинне потрібно здійснювати. Воно здійснюється через принципи, якими наділена ризома. Принципи зв'язку та гетерогенності: будь-яка точка ризоми пов'язана з іншою точкою. Це принципово відрізняється від дерева чи коріння, котре фіксує точку, порядок. Ризома постійно сполучає семіотичні ланки, організацію влади, обставини, що відсилають до мистецтва та науки, суспільної боротьби. Семіотична ланка, (як приклад) подібно бульбі, що вбирає в себе різноманітні «анти» – не лише лінгвістичні, жестикулятивні, мисленнєві: немає мови в собі, універсальної мови, існує змагання діалектів, жаргонів, спеціалізованих мов; метод ризоматичного типу аналізує мову (як виразник), екстраполюючи її на інші реєстри та виміри. Лише полишившись сили, мова замикається власне на собі [14].

Ризомний принцип «незначного розриву», протилежний занадто значним розрізам, розділяючим, розщеплюючим структуру. Автори «Тисячі плато» зазначають, що ризома може бути розірвана, розбита, але згодом наростить свої або вже інші лінії [14]. Мурахи – це приклад незнищенної тваринної ризоми. Хоча, Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі, змушені визнати, що в будь-якій ризомі є лінії стратифікації, організації, однак вони невловимі, нефіксовані та плаваючі. Ризома – постійно тікає. На відміну від дерева, логічний принцип якого – «логіка кальки та відтворення», логіка ризоми – карта, яка відкрита, доступна у всіх напрямках, її можна розібрати, змінити, виправити, розірвати, повернути.

Якщо звернутися до Ж. Дельоза, то можна помітити що, зокрема, «Логіку смислу» [12] ми можемо читати з будь-якої серії, при цьому розумітимемо те, про що йдеться й в жодному випадку не зіб'ємося з головної думки. Читаючи вищезгаданий твір, як, втім, і деякі інші, можна помітити ту особливість, що речення досить часто завершуються трьома крапками; як зауважив сам філософ – це не ознака незавершеності думки, це можливість продовження, відхилу в бік, чи простування далі – спосіб обирає сам читач, адже саме з цих трьох крапок розпочинається потік свідомості, як багатоманіття шляхів руху думки. У головного «ідеолога» та «натхненника» дельозівської концепції [12], Л. Керрола даний феномен постає у вигляді «подвійного думання». В. Джеймс [13], зокрема, характеризуючи психічну реальність, описував її через потік свідомості – stream of consciousness: свідомості властивий постійний неперервний рух образів, асоціацій, переживань. Оскільки свідомість сама по собі не може бути розсіченою, то до неї не може бути застосованим таке поняття як «ланцюг», оскільки в свідомості нема нічого фіксованого. Кожна думка породжується з потоку свідомості, захоплюючи частину сили, фокусованості чи напрямку від попередніх думок, які приходять і йдуть від нас: одні залишаємо ми, а інші проходять повз нашу увагу самостійно. Дані ознаки є свідченням того, що будь-який текст перебуває серед інших текстів і за допомогою деталей, слідів з одного тексту перегукується з іншим текстом, тобто таке собі своєрідна перегукування текстів.

Подібним є і життя тексту серед відголосків, що свідчать про порушення системності – вона більше не потрібна. Ч. Дженкс [9], аналізуючи та описуючи архітектурні

особливості епохи постмодерну, звертає увагу на те, що в архітектурі даного періоду втрачається будь-який натяк на систему чи гармонійне зведення архітектурного ландшафту. (В такому ж ключі Р. Брайдотті, розмірковує над проблемами сучасного гендеру, де стать перетворилася на дещо кочуюче та таке, що живе серед відголосків [2]). В даному ракурсі Ж.Дельоз намагається зконструювати новий підхід до прочитання твору, дає можливість відчутти рух і взаємодію між філософськими текстами, серіями. Адаже в кожному філософському творі чи в певній праці діяча мистецтва, міститься «щось», що передає найголовнішу, найважливішу константу його сутності самого творця; і цей момент буде тим чи іншим чином пронизувати всю його творчість, що дасть змогу відобразити «свій» стиль.

Ж. Дельоз неодноразово наголошував на тій особливості сучасної культури, в якій вільні потоки одиниць, що створюються «машинами бажань», постійно піддаються структуруванню, обмеженню чи так званій «територіалізації» в межах суб'єкта. Для боротьби з подібним явищем Ж. Дельоз, вводить поняття «шизоаналізу», як «детериторіалізатора» потоків сингулярностей та звільнення їх від влади метафізики суб'єкта. У Ж. Дельоза певним чином виокремлюється протистояння двох видів мислення: «державного» та «номадичного». Якщо «державне мислення» є репрезентативним, що циркулює «в межах» понять: суб'єкт, поняття, об'єкт, та базуються на поняттях параної, ідентичності, подібності, істини, заперечення (тобто усіх тих понять, що дозволяють внутрішньо структурувати власні складові), з головною задачею у встановленні подібності, симетрії і, з негативним, заперечливим ставленням до будь-якого розрізнення чи інакшості. «Номадичне мислення» за основу має «шизофренію», що містить розчепленість, розрізнення: прагне до введення і збереження розрізнення, різноманітності навіть там де чітко можна звести все до єдиного центра-суб'єкта і структурної ієрархії.

Межовий двоїстий характер смислу як виразник ризомної номадичності відображується через двоїсте розуміння часу. Ж. Дельоз здійснює наступне розмежування часу: Еон (традиційно – це час, котрий визначає вік людини, тобто одне життя) – лише минуле і майбутнє містяться в часі та Хронос, котрий виявляє себе у вигляді теперішнього, яке одне тільки й існує і є досить громіздким та має вміщує в собі минуле і майбутнє. Отже, за Дельозом: «... є два види часу: один вид складений з рухомого теперішнього, а інший постійно розкладається на минуле та майбутнє» [12, 92]; минуле, майбутнє і теперішнє в жодному випадку не є трьома вимірами одного часу, а є лише формами двоїстого прочитання часу, кожне з яких повноцінне. Хронос – завжди обмежене теперішнє, що змінює дію тіл як причин і стан їх глибинних сумішей; завжди має визначений вигляд – або активне, або пасивне; циклічне – вимірює рух тіл і залежить від матерії, яка обмежує і заповнює його; теперішнє, що має часове здійснення події, подія ж як така своєю безпристрасністю до чогось конкретного не має теперішнього.

Хронос та Еон – це фактично лінійна та циклічна моделі часу. У даному контексті Ж.Дельоз з великою долею доречності звертається до стоїків і наголошує на тому, що саме вони показали необхідність двох прочитань часу поряд з їх взаємовиключеністю. Таким чином, один час можна прочитати так: теперішнє – це обмеженість, але в ньому безкінечність себе проявляє вже тому, що воно циклічне, тому що реанімує фізичне вічне повернення. З іншого боку, ми можемо сказати, що існує лише минуле та майбутнє, які ділять кожне теперішнє до безкінечності, яким би воно малим не було. Взаємодоповнюваність минулого та майбутнього проявляється у безкінечному поділі теперішнього. Але коли мова заходить про минуле та майбутнє то в даному випадку більш доречним є використання не безкінечності (адже воно ніколи не повертається до самого себе), а необмеженості – чиста пряма, її дві крайні точки (у вигляді минулого та

майбутнього) безперервно віддаляються одна від одної в минуле та майбутнє. Ми маємо два виміри часу, що дорівнюють двом лабіринтам: Хроносу та Еону. Теперішнє є двох видів: як буття розуму, що постійно ділиться на те, що тільки-но сталося, або ось-ось відбудеться, тобто завжди вислизає у двох смислах-напрямах та «живе» теперішнє, що трапляється і викликає до життя події. «Подія – це коли ніхто не помирає, а констатація того, що або вже хтось помер, а хтось вмере ось-ось, в порожньому теперішньому Еоні – тобто в вічності» [12, 94]. Подія в Еоні менша за наймінімальніший відрізок у Хроносі, але водночас більша за найбільший ділянок Хроносу, тобто за повний цикл. Безкінечно розподіляючись між минулим і майбутнім кожна подія займає перебіг по довжині всього Еону (вона адекватна всьому Еону) і співмірна його довжині в обох смислах-напрямах. Еон – це більш складний лабіринт, на якому акцентує увагу Ж.Дельоз, як на тому, що має певні унікальності. Еон – це унікальна лінія без товщі, що накреслена випадковою точкою. Сингулярні точки кожної окремої події розміщуються на даній прямій, завжди співвідносячись з випадковою точкою, яка постійно їх подрібнює і змушує брати участь в комунікації. Подія існує на лінії Еона, але не заповнює його. Адже лише Хронос може бути заповнений рухом тіл і станом справ, яким він визначає міру. Еон же без кінця циркулює по серіям відображає їх, і здійснює їх розстановки.

«Номадичне мислення» – це мислення, в якому кожна думка вводить розподіл сингулярностей. Всі думки комунікують в одній «Довгій думці». Кожна думка формує серію в часі, що є меншим за мінімум свідомо мислимого безперервного часу. Час завжди залишається підкореним руху (думки), як у власній витоковості так і у своєму відтворенні. Однак він постійно простує до звільнення, яке з'являється в той момент, коли час втрачає кривизну, коли зникає «вища інстанція» (наприклад, образ Бога), яка могла поставити час в залежність щодо руху. Час втрачає свою тотальність, перетворюючись на окремих порожній проміжок часу. Час перетворюється на суцільну пряму, на якій мислення залишає помітки, окремі одиничні позначки. Образно це можна показати на прикладі лабіринту Х. Л. Борхеса. «Лабіринт змінив напрямок руху: це вже не коло та навіть не спіраль, а нитка, чиста пряма лінія, вся таємничість якої зростає тому, що вона проста, неухильна навіть жаклива... лабіринт, що складається з однієї єдиної прямої лінії, лабіринт неподільний та безперервний» [2, 112].

Ще однією з проблем, що розглядаються Ж. Дельозом в ризомо-номадичному ключі є проблема побудови теорії бажання. Основи даної теорії було написано у співавторстві з Ф.Гваттарі та викладено в праці «Анти-Едіп». Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі обґрунтовували власну теорію бажання, котра будучи зовнішньо співзвучною епосі, все ж являлась не своєчасною та безпрецедентною.

На думку мислителів бажання ніколи не йде зсередини: воно не мислиме по аналогії з сутністю суб'єкта, що природнім шляхом є наділене внутрішнім багатством та чеснотами, постійно прагне зовнішнього вираження. Бажання виникає лише з відношення до зовнішнього та приписується суб'єкту лише в разі стану зіткнення, коли той перебуває за власними межами; бажання є деяким способом навчання. Бажання не має ні початкової структури, ні вихідного об'єкта, воно ніколи завчасно не детерміноване. Звільнити бажання – означає дозволити кожному пережити власні зіткнення та зустрічі, як ментальні так і афективні.

Серед засобів духовного впливу на людину, з їх подальшим пригніченням Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі виокремлюють політекономічне вчення та психоаналіз. Вони звинувачують фрейдизм та неофрейдизм в тому, що дані вчення допомагають капіталістичній системі перетворити людину (як індивіда) на «пасивного пацієнта клініки», «невротика, котрий лежить на кушетці» та легко піддається впливам та навіюванням психоаналітика, котрий в свою чергу свідомо чи без свідомо виконує замовлення капіталістичної системи. Автори

«Анти-Едіпа» намагаються провести переакцентацію уваги та інтересу з невротика на «шизофреніка», та здійснити не психоаналіз, а шизоаналіз.

При всій масі трактувань шизофренії (не говорячи про діагностику психічного захворювання), філософія схиляється до думки, що в шизофренії безсилля та всемогутність знаходяться в безпосередньому зв'язку один з одним. Вони виявляють в собі дві сторони одного й того ж захворювання, що характеризується зникненням грані між «внутрішнім» та «зовнішнім». Якщо шизофренік живе, з одного боку, власними ілюзіями та страхом (тобто в світі фантазмів), не відрізняючи (або точніше – погано відрізняючи) їх від реальності, то й в житті звичайної, «нормальної» (начеб-то) людини, мають місце його власні: настрої, установки, гадки, котрі відіграють не менш важливу роль «опосередковуючи» зв'язок людини з реальною дійсністю. Реально людина живе саме в проміжку («проміжному просторі»). «Проміжний простір» – це «погранична територія», котру прийнято називати «життєвим світом», «практичним світом» чи «світом культури» (тобто все залежить від філософської концепції).

Патологічна шизофренія – це не що інше, як виродження духовного буття культури, спектр станів свідомості між повною втратою «суверенітету» людського Я по відношенню до Іншого, розмивання меж між внутрішнім світом людини та зовнішньою реальністю, що призводить до повного розпаду власного Я, з одного боку, та ілюзорним, абсолютним суверенітетом внутрішнього світу, що поступово перетворюється в «чисту свідомість». Якщо продовжити хід думки Ж.Дельоза та Ф.Гваттарі, та оперувати медичною термінологією, то інший стан свідомості можна охарактеризувати як параною. (Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі проводять певне розмежування «шизофреніка» та «параноїка»). Межі між «внутрішнім» та «зовнішнім» теж, в даному випадку, виявляється розмитою. Однак, якщо у випадку шизофренії – власне людське Я безвідмовно капітулює, то у випадку параної капітулює та полишається будь-якої незалежності світ Іншого. А так як, що те, що інше відбувається у свідомості людини, що є моментом і суб'єктом культури, то в результаті протилежності стають тотожними; відмінності редукуються лише емоційним наповненням життєдіяльності.

Терміни «шизофренія» та «шизоаналіз», котрі вводяться в обіг, застосовуються дещо в іншому сенсі аніж це прийнято. «Шизофренік» – це не психіатричне, а соціально-політичне поняття. «Шизо», в даному випадку – не реальна, чи то потенціально психічно хвора людина (хоча задля прикладу подібні випадки теж досліджуються авторами), а контекстант, що тотально заперечує капіталістичний соціум та живе за природним законом «бажаючого виробництва». Його прототипами є персонажі С.Бекета, А.Арто, Ф.Кафки [13], що у своїх творах (котрі згодом аналізуються Ж. Дельозом та Ф.Гваттарі) втілюють у вигляді моделі людини – «бажаючої машини», «хребетно-машинної тварини».

Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі ставили перед собою за мету «детеатралізацію» безсвідомого, розгнуданість світу бажань, його за власною суттю «палкої» енергії. При цьому не оминалася увагою можливість вивчення реальних рушійних сил на шляху до співпраці безсвідомого та соціальної діяльності, звертаючись до дешифрування кодів, «ідеологічних» та логічних ігор, до критичного перегляду «бінарних» ансамблів бажань, котрі склалися в суспільстві та закріпилися в культурі завдяки духовним системам, школам, цінностям.

Звертаючись до критики сучасного капіталізму, Ж.Дельоз та Ф.Гваттарі, відмічають ту особливість, що його недоліком є «репресивна формація», в котрій шизоїдна культура перетворюється в «цивілізацію»: структури, коди, системи, норми явної форми державного примусу чи в неявній формі – «цензури», що в психологічному сенсі перетворюють цей світ в якому все ще зберігається відчуження. Тому при такій розстановці акцентів

шизоїдна свідомість ризоматично-номадична і революційна, по відношенню до будь-яких передсудів, загальнолюдської моралі та догм мистецтва.

Прикладом ризоматично-номадичної концептуалізації, може слугувати проблема симулякру. У праці «Платон та симулякр» [5], Ж.Дельоз, вбачає можливість розрізнення та відокремлення сутності та явища, інтелегібельного від чуттєвого, ідеї від образу, оригіналу від копії, моделі від симулякру. Тобто, мотивація є питанням «проведення розрізень» між «річчю» самою по собі та її образами, між оригіналом та копією, моделлю та симулякром. «Ідея покладається Платоном, як те, що наділено якістю в першу чергу (необхідно і повсякчасно); вона завдяки випробуванням дозволяє визначити те, що наділене якістю в другу чергу, в третю чергу, згідно природі причетності до ідей... Законний претендент – це учасник, той хто наділений якістю в другу чергу, той чия претензія підтверджена Ідеєю» [5, 183].

Більш ясним та зрозумілим замисел Платона постає тоді, коли ми звертаємося до самого методу розподілу, що потенційно ввібрав у себе всі можливості діалектики, але сам по собі діалектичним не є. Мета розподілу, на думку Ж.Дельоза, – це для Платона зовсім не розподіл на роди та види [6]. Вона є дещо глибшою та полягає в тому, щоб визначити істиннісне походження: розділити претендентів, відрізнити чисте від «не-чистого», зразкове від «не-зразкового».

Головною проблемою, яка виявляє ризоматично-номадичну складову концептуальної сітки Ж.Дельоза, становить концепт симулякру. «Розрізнення переміщується між двома типами образів: копії – вторинні власники [співпричетності]; вони є претендентами, котрі стоять на виважених підвалинах та претензії, котрі вони мають, гарантуються схожістю [з безпричетним]. Симулякри ж є чимось на зразок хибних претендентів, чії претензії будуються на несхожості, що сконцентрована на збоченні чи значному відхиленні [від безпричетного]» [12, 333]. Копії характеризуються в даному аспекті відбору – нагромадженістю неподібностей, а симулякри – нагромадженістю розрізень.

Отже, копія є тим образом, що має сутнісне обґрунтування. Копія не може існувати між двома речами, оскільки вона завжди знаходиться лише між річчю та ідеєю, оскільки саме ідея охоплює собою відношення та пропорції, котрі конституюються внутрішньою сутністю речі. Копія по-справжньому схожа на певну річ в міру власного походження, на ідею даної речі. Копія – це той претендент, котрий обґрунтовуючи власні претензії, висуває достатньо ґрунтовні важелі, котрі мають змогу на щось впливати. Симулякр, як образ – це такий претендент, котрий для того, аби чогось досягти йде в розріз з загальноприйнятими «маршрутами»: він досягає всього «хитрощами», «агресією», «званицькими трюками», тобто чинить все те, що є неприйнятливим для ідеї.

У сучасній філософській думці зустрічаються непоодинокі думки, згідно яким, симулякр постає як копія копії, інколи з елементами деградації. Та так стверджувати можна лише в разі повного нерозуміння того, що симулякр та копія різні за природою, але складають дві частини одного й того ж розподілу [4]. Копія – це образ, наділений подобою, симулякр – образ, полишений подоби. Симулякр у власному прагненні ввести в оману, постійно створює ефект подоби: будується на невідповідності, що несе в собі та розрізненні. Моделлю для симулякра постає Модель Іншого, котра обумовлює внутрішню несхожість.

У даному контексті Ж. Дельоз, звертається задля прикладу, до жививаної Античностію тріади: споживач, виробник, імітатор. В той час, коли імітація стає спроможна лише на симуляцію ідеї, вона виявляється патолгічно зараженою нищівним смислом, що несе в собі лише непродуктивний ефект подібності, котрий досягається поваленням ідей.

Проблематичність встановлення меж симулякрів полягає в тому, що сучасність не звертає уваги на розрізнення, в якому й приховується таємниця симулякрів. Відмовив-

шись від відбору «суперників», сам по собі відбір починає базуватися не на обґрунтованій претензії, а на могутності. Тобто обирається сильніший, могутніший, оскільки володіє ризоматично-номатичною силою. Вищезазначені положення стосуються питання розрізень: сутність-явище, модель-копія принципи яких спрацьовують лише в сфері уявлення. Однак наступною проблемою постає питання заперечення самого цього «світу ідолів». Як вже було зазначено симулякр – це далеко не деградована копія: в ньому потенційно міститься така сила, що заперечує не лише оригінал та копію, але й модель та репродукцію. В самому симулякрі не існує жодного натяку на ієрархію, навіть більше, він руйнує всі можливо існуючі ієрархії, впорядкованості, чіткого розподілу. Головним його завданням, є вираження власної сутності – симуляція (як фантазм, як ефект функціонування машини симулякру). «Симулякр засновує світ кочуючих розподілів та тріумфуючих анархій. Зовсім не будучи якоюсь з основ, він поглинає всі існуючі основи, викликаючи всезагальний крах, але крах як радісну та позитивну подію, як деяку безосновність: «за кожною печерою ще більш глибока печера, невидимий та багатий світ над кожною поверхнею, прірва за кожною основою, за кожним «обґрунтовано»... Симуляція ж виявляє силу, здатну виробляти ефект..., ефект, котрий варто розуміти в сенсі «знаку», котрий виникає в процесі сигналізації, або в сенсі «костюму», чи точніше маски, що втілює сам процес карнавалу, коли за кожною маскою виявляється наступна... Зрозуміла таким чином симуляція нерозривно пов'язана з вічним поверненням, оскільки саме через нього відбувається постійне повалення імперей ікон та світу уявлення. Явний зміст вічного повернення можна визначити у повній згоді з платонізмом вцілому» [12,342 – 343]. Вічне повернення дещо нагадує «затьмарення розуму», що має вигляд моноцентричного копіювання вічного.

Сучасність можливо охарактеризувати епохою симулякрів. Однак це саме ті симулякри, тон відносно яких було задано Платоном. Адже інколи сучасність потрактує їх через штучність (що можна знайти у філософії Ж. Бодрійяра [1]). Порівняти симулякр зі штучністю, з точки зору Ж. Дельза, було б надзвичайним невіглаством. Так як вони не просто не є єдиним цілим, але виявляються протилежними один відносно іншого. Штучне – це та копія копії, котру ще варто зіштовхнути в точку, що дасть можливість переформатування до рівня симулякра. Платонізм зобразив діяльність симулякрів через руйнування моделей та копій, чим дав змогу зрозуміти мотивацію, котра рухає ними та дає поштовх до віднайдення способу позбавлення від влади останніх.

Висновок. Ризоматично-номадичний аспект концептуальної сітки Ж. Дельоза, є трендовою структурною ланкою його мисленнєвого конструкту, оскільки, завдяки характеристиці множинності, відкриває новий обрій можливостей для філософії загалом. Множинність як принцип ризоми, є тією багатоманітністю, що не підкоряється нічому універсальному; в ній не існує єдності. Множинність – гра, що встановлює правила в процесі. Варто відкинути одразу уявлення про змагальність даної гри. Про жодне змагання не йде мова: гравець зацікавлений у тому, щоби вдосконалити гру таким чином, щоб вона могла включити в себе множинність варіацій, а свою майстерність гравець, вдосконалює до рівня постійної зміни зв'язків та комбінацій. У свою чергу, номадичність як позитивне ствердження в філософії, виникає на противагу негативності теорії репрезентації. Простір номадичних потоків – це гладка поверхня, що дозволяє чинити рух в різних напрямках і виявляє багатоманіття варіантів, які відкривають нові можливості та обрії перед філософською думкою.

Література

1.Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляції. – Х.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. – 230 с.

2. Борхес Х.Л. Проза разных лет. – М.: Радуга. 1989. – С. 112.
3. Брайдотти Р. Путем номадизма // Введение в гендерные исследования. – СПб. : Алетейя, 2001. – С. 136 – 163.
4. Делез Ж. Различие и повторение. – СПб. : Петрополис, 1998. – 384 с.
5. Делез Ж. Платон и симулякр / Ж. Делез // Логика смысла. Фуко М. *Theatrum philosophicum*. – М.: Раритет; Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – С. 329 – 346.
6. Делез Ж. Лукреций и симулякр / Ж. Делез // Логика смысла. Фуко М. *Theatrum philosophicum*. – М.: Раритет; Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – С. 347 – 365.
7. Деррида Ж. Письмо и различие. – СПб. : Академический проект, 2000. – 495 с.
8. Деррида Ж. *Difference*. – Томск: Водолей, 1999. – С. 124 – 158.
9. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодерна. – М.: Стройиздат, 1985. – 136 с.
10. Кроукер А. Кук Д. Постмодернистская сцена: экспериментальная культура и гиперэстетика / А. Кроукер, Д. Кук // На путях постмодернизма. – М., 1995. – (187 с.) С.139-148.
11. Badiou A. *Manifeste pour la philosophie*. – Paris: Ed. du Seuil, 1989. – 91 p.
12. Deleuze G. *Logique du sens*. – Paris, Ed. de Minuit, coll. «Critique», 1969. – 392p.
13. Deleuze G. *Critique et clinique*. – P., 1993. – 192 p.
14. Deleuze G. Guattari F. *Capitalisme et schizophrénie*. Mille Plateaux. P., 1980.- 647 p.
15. Onfray M. *Traité d'athéologie*. – Galilée: Le Monde Diplomatique, 2004. – [n. p.].

© Екатерина Сергеевна Гончаренко